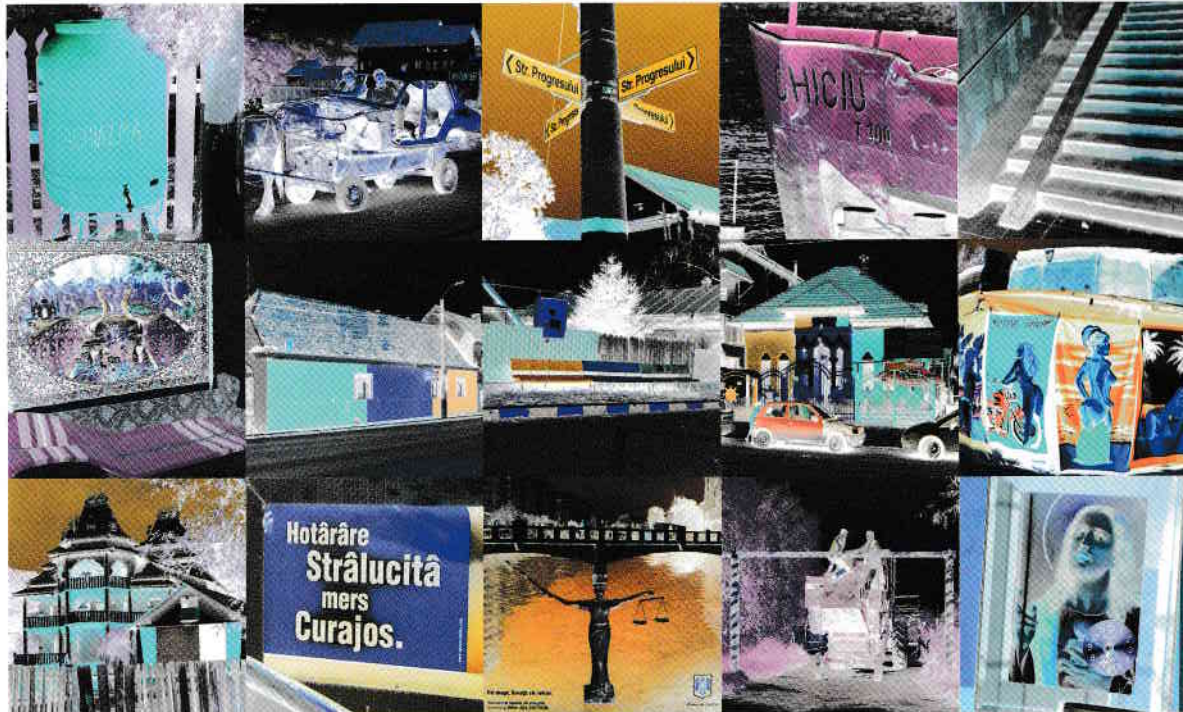

ROMÂNIA PARALELĂ THE PARALLEL ROMANIA

Alienare și kitsch în arhitectură și spațiul public
Alienation and Kitsch in Architecture and the Public Space

- **Teofil MIHĂILESCU**

Cuvânt înainte sau Etیان Tnâvuc / 11 ~ Foreword or Drowerof / 23

- **Augustin IOAN**

Acestea nu! / 37 ~ The (post) Communist/Monumental "Junk Space" / 41

- **Mihaela GHEORGHE**

Forme ale *kitsch*-ului și ale alienării în româna actuală / 65 ~ *Kitsch* and alienation in present-day Romanian / 73

- **Dan MORUZI**

Alienare și *kitsch* în mediul socio-politic al României paralele / 97 ~ Alienation and *kitsch* in the Parallel Romania / 107

- **Horia MIHAIL**

De *kitsch* în muzică. Muzică și zgomot în spațiul public românesc / 137 ~ Of *kitsch* in music. Music and noise in the Romanian space / 145

- **Gabriel BEBEȘLEA**

Alienare și *kitsch* în arhitectura muzicală / 171 ~ Alienation and *kitsch* in the musical architecture / 174

- **Cristian MUNTEAN**

***Kitsch*-ul religios / 189 ~ The Religious *kitsch* / 193**

- **Onelia PESCARU**

Alienare si *kitsch* in media. O mare poveste... / 213 ~ Alienation and *kitsch* in media. A great story... / 214

- **Marius CISAR**

***Kitsch*-ul sau arta care țintește sus și cade jos / 237 ~ The *kitsch* or the "art" that aims high and falls down / 239**

Povestea întâi sau despre mușamaua galbenă și curbarea spațiului-timp

Prin primăvara anului 2003, aflându-mă în California, am fost invitat de niște amici români la biserica ortodoxă a comunității românești de undeva. După un lung drum cu mașina, am ajuns la biserica amenajată într-o clădire evident neproiectată ca biserică, cu o atmosferă total impersonală față cu universul ortodox de-acasă. Altfel stăteau însă lucrurile în curtea din spate... Într-un colț, sub o viță-de-vie crescută pe o structură metalică făcută din resturi de profile metalice sudate și înconjurată cu un gărduleț de plasă de sârmă, pe o pardoseală de beton turnat grosier, erau câteva persoane la o masă. Media de vârstă și îmbrăcămintea standard de duminică la sat îi recomandau drept bunici sau părinți veniți acolo din țară și de la țară și stând pentru ceva timp. Totul gravita în jurul mesei vechi de lemn, echilibrată cu pietricele ca să nu se hâțâne și având tăblia acoperită cu o mușama galbenă, cu imprimeu în compoziții de pepeni feliați lângă coșulețe de struguri, căpșuni și piersici! După decolorături, cutele întărite și rosăturile de la colțuri, părea că mușamaua era acolo de ceva timp, urmând probabil ca așa să și rămână, judecând după cum era de prinsă cu pioaneze ruginite de marginile tăbliei, ca nu cumva, Doamne ferește, s-o sufle vântul. Pe ea erau câteva lumânări de biserică, ceva pomelnice scrise pe foi rupte, mai multe pahare diferite de sticlă, un fost pet de Cola de 2,5 l plin cu vin tulburel de casă, o farfurie cu o plăcintă sufocată cu zahăr tos, o tavă cu o colivă, câteva "japoneze", câteva ceșcuțe cu cafea băută. În ciuda distanței foarte mari dintre California și Brașov, cei câțiva bătrânei care-și făceau veacul cu lunile sau cu anii pe la biserica aceea ortodoxă din California reușiseră, cu mușamaua galbenă și cu restul instalației lor, ceea ce teoretizase cu aproape un secol înainte Albert Einstein prin *Teoria generală a relativității* (1916): curbaseră spațiul-timp! Cu o mușama galbenă stridentă și decrepită, prinsă în pioaneze ruginite de o masă schioapă de lemn sub o viță-de-vie crescută pe niște armături sudate, pur și simplu mă teleportaseră *in no time*, nu într-un loc anume din țară, ci în mai toată *România Paralelă!* Și, date fiind circumstanțele, nici nu mi-a displăcut. De fapt, sincer să fiu, experiența a fost chiar faină. Problema vine odată cu multiplicarea sa...

Povestea a doua sau despre întâlnirea cu cineva care nu știa că pământul e rotund

Într-o seară de iarnă a anului 2012, cam cu o lună înainte de sfârșitul prezis al lumii, am urcat în obișnuitul tren dinspre București către Brașov, mi-am deschis laptop-ul și-am intrat în rutina lucrului la un proiect. N-a trecut mult și am auzit din spate o voce: am și eu o casă mare! M-am întors, am văzut un bărbat care se zgâia la ce lucrez și l-am felicitat sarcastic, sperând să încheiem astfel discuția. Omul însă nu a înțeles și a luat-o ca pe-o invitație, venind pe bancheta din fața mea fără să aibă absolut nicio importanță dacă eu vroiam asta sau nu. Era trecut de 50 de ani, supraponderal și cu o mare burtă de bere, cu pantofi negri împlețiți, șosete albe, pantaloni de stofă gri-marro, cămașă ou de rață, pulover tricotat, geantă, pungă de nailon și miros de țigară și transpirație stătută. Evident, nu venise să tacă, așa că a-nceput să-mi povestească despre casa făcută cum a vrut el, despre termopane gen mahon, parchet masiv, persane, gospodărie... Dând din cap și întrebându-mă cu ce-am greșit de trebuie să-i ascult pe toți *inamorii* cu toate destăinuirile, am încheiat lucrul și mi-am pus, alegând la întâmplare, un documentar despre sistemul solar. Omul a venit lângă mine. De vis! Amândoi am început să ne uităm la film. Culmea, a tăcut până aproape de Brașov, când am închis filmul, pregătindu-mă să cobor. Atunci m-a întrebat dacă-i chiar așa. M-am uitat la el întrebător. *Că pământu' e rotund...* a continuat... întreaga sa imagine arăta că nu glumea. I-am spus că se pare că da și m-am pregătit să cobor. Omul vorbea într-una... astea-s făcute așa, pe calculator, nu-i așa?... Evident, pentru el n-avea nicio importanță nici că mă deranjase într-una cu vorba, imaginea și mirosurile sale, nici dacă pământul e rotund sau plat, nici cine în jurul cui se-nvârte... După ce-am plecat și-o fi spus că-s sunt mulți ciudați în trenuri, căutând următoarea victimă până la gara lui. Cu toate astea, încă mă-ntreb dacă pentru mulți oameni chiar contează cum e pământul? Și dacă asta chiar e condamabil...?

Povestea a treia sau despre un jaf cu stil la biserica mare

Am fost și noi o dată nași în *Ainamor* și-am mers cu bucurie la biserica aleasă de finii noștri pentru cununia religioasă. Biserica mare, nouă, cu altă biserică la subsol (vai!), durată trainic din betoane, avea termopane albe, marmure, covoare, flori de plastic, difuzoare, panou de led-uri, *horor vacui* și tot tacâmul tipic zgomotului vizual ortodox lipsit de măsură. Locul deja mă pierduse. Sufletul meu recunoaște ortodoxia în scara umană și acolo era pierdută. Sufletul meu recunoaște ortodoxia în spațiul potențat de misterul luminii lumânărilor, candelor și genelor de lumină strecurându-se prin ferestre înguste, dar acolo lumina era electrică și naturală și multă! Sufletul meu recunoaște ortodoxia în taina care face să crească sacrul într-un spațiu pe care al meu *topos* interior îl recunoaște ca sacru, însă acolo intrasem într-o construcție cu formă explicită de biserică, dar fără spirit de biserică ortodoxă așa cum o vede sufletul meu, traducând și în construit simplitatea textului sacru, a spiritului Evangheliilor și a tradiției românești. Acesta a fost contextul în care urma să aibă loc cununia pentru care, rând pe rând, au apărut preotul cu aer de vătaf și cantorul și o femeie care era pe-acolo de ajutor și o mamaie la lumânări și alta la cărți și trei bărbați pe post de cor și un om de prin curte și cerșetorii tânguindu-se galeș. Mai eram și noi pe-acolo și invitații. Slujba a-nceput mai mult ca o datorie decât ca o bucurie și am ajuns rapid la predica de final, din cadrul căreia citez din memorie: *mirele face cadou nașului o Biblie..., nașul face cadou mirelui o carte de rugăciuni..., mireasa face cadou nașei o carte de rugăciuni..., nașa face cadou miresei o Biblie..., apoi nașii fac cadou mirilor o icoană..., mirii fac cadou nașilor o icoană...* Tocmai își făcuse vânzare la ghereta bisericii, iar noi toți am fost puși în fața acestui fapt împlinit, fără a fi întrebați în prealabil și fără a mai putea face nimic! Într-un târziu, predica sforăitoare și acțiunea jefuitoare s-au încheiat și, imediat, preotul ne-a chemat pe mine (naș) și pe mire într-un colț lângă altar, unde ni s-a spus că, pe lângă obișnuitele taxe deja achitate și pe lângă achitarea cadourilor la care "ne-am angajat", avem de achitat banii pentru el, pentru cantor, pentru femeia care era pe-acolo de ajutor, pentru mamaia de la lumânări, pentru doamna de la cărți și pentru cei trei bărbați pe post de cor și o atenție pentru omul de prin curte și, dacă avem suflet, pentru cerșetori ceva simbolic... Ce tocmai se-ntâmplase în acea biserică mătăhăloasă și dezbrăcată de sacru nu era nici creștinește, nici ortodox, nici corect și nici fiscalizat: era jaf nu la drumul, ci la biserica mare, sub ochii sfinților și în casa lui Dumnezeu! Uitându-mă în ochii preotului aceuia vrednic de milă din *Ainamor*, mi-am adus aminte de un banc: plimbându-se pe o stradă a unei localități vestite drept pol al zgârceniei din România, doi turiști au văzut la o poartă un copil mic și tare drăguț pe care l-au întrebat câți ani are, la care copilul le-a răspuns răstit că N-ARE! Desigur, situații similare sunt multe, precum foarte mulți sunt și preoții cu-adevărat preoți...

Povestea a patra sau despre cum era să moștenesc o vitrină plină de curiozități

Era pe la mijlocul anilor '90. Eram în plină studenție la arhitectură și, se pare, o partidă interesantă pentru diverse mame de fete. Așa se face că, într-o zi, primesc un telefon de la niște cunoștințe (cu fete!), care mă roagă să ne întâlnim pentru a le da niște sfaturi legate de o construcție. Am stabilit întâlnirea și am apărut la ușa apartamentului lor, sunând ezitant pe când mă-ntrebam ce i-o fi determinat să-și facă o ușă de lemn de brad arsă "decorativ" cu lampa de benzină și purtând decorațiuni pirogravate... whatever... s-a auzit un pic de forfotă, ușa s-a deschis și în cadrul său, într-un val de miros de mâncare amestecat cu spray dat proaspăt pe haine, ca într-un tablou naiv suprarealist, au apărut patru persoane: un tată cu imagine de șef de trib, o mamă overheated & gospodină style și două fete. Surâzători, îmbrăcați de duminică într-o zi de lucru, se decupau cu greu din cadrul din care făceau parte. Pereții erau zugrăviți cu ruloul. Tavanul părea unul de peșteră după cum îl recomandau stalactitele din iposos. Pe grinda ce traversa holul erau spânzurate atent și simetric trei ștergare stridente, cu un ritm punctat de farfurii, întreg cadrul fiind marcat stânga-dreapta de două draperii-cortină, strânse cu ciucuri la perete. Peste covorul din hol era alt covor, pesemne să-l protejeze, și el protejat cu un altul, de șters. Holul fusese transformat în spațiu de primire, că de-asta se pare că trăiau acolo două scauno-fotolii de lemn lăcuit și tapițate, păzind o masă semi-joasă și rotundă. Toate erau încărcate de milieuri. Părea că e

The first story or about the yellow oil cloth and the space-time bending

In the spring of 2003, while in California, I was been invited by some Romanian fellows at a Romanian Orthodox Church. After a long drive, we arrived to a church fitted up in a building obviously not designed to be a church, characterized by a totally impersonal atmosphere, different from the orthodox universe at home. But things were to be completely different in the backyard. In a corner, underneath a vine, grown up on a structure made of welded metallic scraps and enclosed with an iron wire fence, on an unfinished concrete pavement, a few people were gathered around a table. Middle-aged and dressed as for a holiday, they seemed to be the grandparents or parents visiting their emigrated relatives. Everything gravitated around an old wooden table, held in place by some small rocks placed under its legs and having the panel covered by a yellow oil cloth printed with compositions of water melon slices nearby little baskets with grapes, strawberries and peaches! Looking on the discoloured areas, at the hardened wrinkles and corners, it seemed that the above mentioned oil cloth stayed there for some time, not having any reasons to not continue to stay that way, firmly fixed with rusty little tacks on the sides of the table, to prevent it to be blown away by the wind. On the table there were some church candles, diptyches written on some ragged papers, several glasses, an used Coke plastic bottle full of homemade muddy wine, a little plate with a sugar-suffocated pie, some bread corns and little cups of coffe just drunk. Despite of the great distance between California and Romania, the few old people paying long visits at that Californian Romanian Orthodox Church made up, with their old yellow oil cloth and the rest of the installation, what Albert Einstein theorized almost a century ago in the *General Theory of Relativity* (1916): they bended the space-time! With their strident yellow oil cloth and the entire atmosphere around it, they simply teleported me in no time not in a certain place in Romania but in the whole *Parallel Romania*! And, given the circumstances, I didn't dislike it. In fact, to be honest, the experience was really cool. The problem arises when the situation is multiplied...

The second story or about meeting someone that didn't know that the Earth is round

On a 2012 winter evening, just about a month before the predicted end of the world, I took the train from Bucharest to Brasov, starting my routine of working at a project on my laptop. After a while, I heard a voice from behind: *I have a big house too*. I turned and saw a man looking at the project I was working on. I sarcastically congratulated him, hoping that this ended our discussion. The man didn't get it and took my response as an invitation to come on the bench in front of me, it didn't matter to him if I agreed or not. He was a man of over 50 years, with a big beer, a belly, black shiny shoes with white socks, grey-brownish trousers, duck egg coloured shirt, a handmade sweater, and a persistent smell of transpiration and cigarette. Obviously he didn't shut up so he started to tell me about his house and how he made it just as he wanted it... Boringly approving him and asking myself what I had ever done wrong to have to listen all this *snainamor*, I finished my work and I randomly chose a documentary about the solar system. The man came even closer. A dream! We started to look at the documentary until I had to get my things together as the train was entering Brasov railway station. Then he asked me if that was it. I looked at him waiting to continue. That the earth is round... he continued and his entire face was proving that he wasn't joking. I told him that it seemed to be true. The man continued: all these things are made on computer, right?... Obviously, for him it was not important at all neither that he disturbed me with his smells and conversation, nor that the earth is round or flat or if it goes round the sun or not... The moment I left, he most probably said to himself that there were lots of strange people in trains. Despite all these, I'm still asking myself if it really matters for a lot of people the form of the Earth and if they can honestly be blamed...

The third story or about a stylish robbery at the great church

Once upon a time my wife and I acted as godfather and godmother in *Ainamor*. Our godsons had chosen a church nearby their apartment for the marriage ceremony. The big new concrete church, hiding another church in the basement (oh!), was full of marble, bright carpets, plastic flowers, loudspeakers, led screens, *horor vacui* and everything so typical for the endless orthodox visual noise. The place had already lost me. I recognize orthodoxy in the human scale and it was lost in this space. I recognize orthodoxy within the inner mysterious dark space with its mystery intensified by the subtle candle lights and the narrow windows, but there the light was both electric and natural and plenty! I recognize orthodoxy in the mystery that chrystalizes the sacrament within a space recognized as sacred by my inner *topos*. In this case we entered a building with an explicit form of a church but lacking the spirit of an Orthodox church that should translate also in a building the simplicity of the sacred text, of the Gospels' spirit, of the Romanian Orthodox traditions. This was the context of the place where soon was to begin the marriage. One by one came the priest with the look of a bailiff-manager, the reader-singer, a woman of help for everything, an old woman dealing with the candles, another old woman at the little candle lodge, three chorists, a man in the courtyard, some beggars with prepared victim eyes... and us between them. The ceremony started more as a duty than as an important symbolic event and we soon reached its climax: the priest's discourse. I now quote from memory: *the groom offers to the godfather a Bible...*, *the godfather offers to the groom a prayer book...*, *the bride offers to the godmother a prayer book...*, *the godmother offers to the bride a Bible...*, *than the godfather and the godmother offer to the grooms an icon...*, *the grooms offer to the godmother and the godfather an icon...* and so on... all that gifts ready to be brought from the church's lodge... that thief priest made a business without asking us if we agree or not! When the ceremony finished, the priest immediately called us nearby the apse and told us that, besides the usually taxes already paid and besides the amounts we have to pay for the gifts we "wanted", we have to pay an extra amount for him and everyone that "helped" in the church an outside the church for the ceremony (but they didn't do anything... they just stayed there for no reason!)... What happened in that big ugly unsacred church wasn't either Christian or correct: it was robbery under the eyes of the saints and in the house of God! Of course, there are a lot of similar situations as well as a lot of priests really being Priests not "traders"...

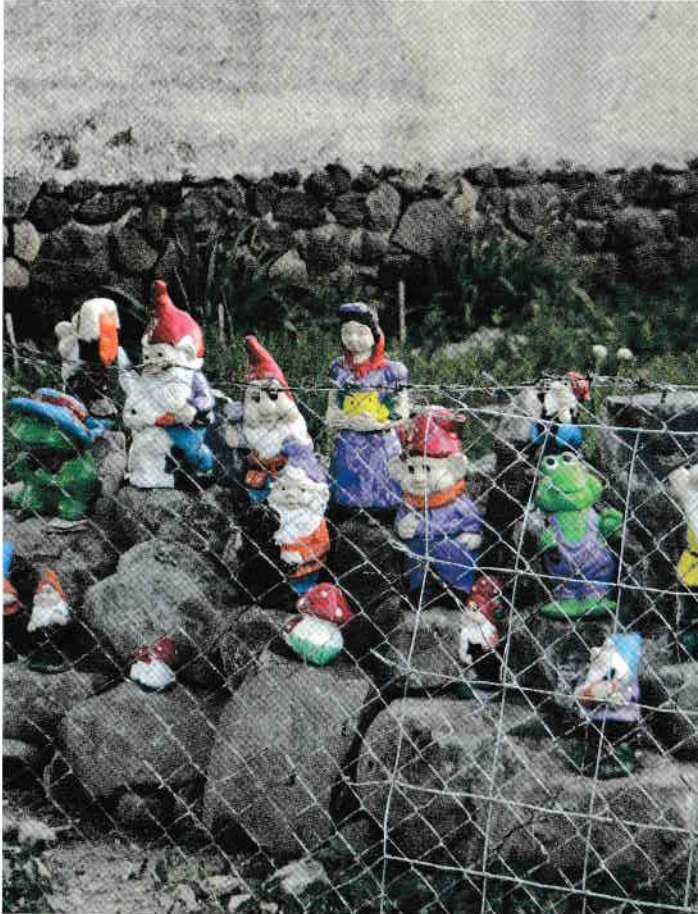
The forth story or about how I was to inherit a show case full of curiosities

It was in the mid 90's. I was a senior student in architecture and - it seemed - a good catch as a possible future groom. In a nice summer day I got a call from someone asking a meeting for advice related to a construction. We' agreed on the day and time and I presented myself at the door, ringing the bell while I asking myself what on earth made them choose a decoratively wooden pyrographed door... whatever... In the sounds of a tempered bustle, the door opened. On the dorr step, in a wave of food smell combined with fresh sprayed clothes, just like in a surrealist naive painting, came four persons: the father looking like a tribe chief, an overheated housewife mother and the two daughters. All smiling, dressed festively despite the fact that it was a normal week day, they hardly detached from the context they belong to. The walls were painted with the roll. The ceiling seemed to be a cave one with its plaster pending stalactites carefully hanged all over it. On the concrete beam crossing the hall were symmetrically displayed strident traditional like decorative towels and plates. The whole section was framed on left and right by curtains fixed on the wall with bright decorative ropes with tassels. Over the hall carpet there was another carpet to protect the first one, itself covered with the third one for cleaning the shoes. The entire hall had been transformed in a sort of receiving space, and for this reason there were placed two wooden armchairs guarding a little low round table. All of them were covered by doilies. On the table and on the walls... gathered everything you could think of. Under their smiles, the whole family seemed to be nice, especially the daughters. Four pairs of eyes were evaluating me beyond politeness.

LBRIS

We know
books

Felul în care se vorbește astăzi limba română pare să preocupe pe mulți dintre noi. Cu ideea că sunt necesare eforturi colective și individuale în vederea cultivării limbii par să fie de acord numeroși membri ai acestei colectivități lingvistice. Ceea ce îi deosebește însă pe partizanii acestei idei este atitudinea față de schimbările pe care le suferă limba. Există cel puțin două tipuri de abordare, în cadrul fiecăreia dintre ele putându-se identifica o serie de nuanțe tipologice. Se pot distinge voci care reacționează (adesea pătimaș) la orice semn de înnoire sau de abatere de la regulile gramaticale sau ale limbii în general, voci care exprimă îngrijorare față de fenomenul vulgarizării limbii și față de sărăcirea ei și voci temperate, care spun că limba nu se află în niciun pericol, pentru că are propriile resurse de a-și regla dezechilibrele.

Limbile naturale dispun într-adevăr de mecanisme interne care le protejează echilibrul, pentru că inovațiile (de orice tip) nu pot avea caracter individual, ci trebuie să fie adoptate de majoritatea vorbitorilor, trebuie „ratificate” pentru a putea fi încorporate în sistem. Este un fapt demonstrat de aproape două secole că limbile reale sunt instituții aflate într-un echilibru dinamic, nu static. O serie de factori interni și externi le influențează dinamica sistemului. Vorbind despre schimbarea lingvistică, Eugenio Coșeriu semnală că ea „reprezintă difuzarea sau generalizarea unei inovații, adică implică, în mod necesar, o serie de adoptări succesive. Aceasta înseamnă că, în ultimă analiză, orice schimbare este la origine o *adoptare*” (Coșeriu 1997: 70), care nu înseamnă reproducere mecanică, ci este întotdeauna o selecție (Coșeriu 1997: 74). Așadar, colectivitatea vorbitorilor are un rol esențial în validarea unei schimbări. În aceeași lucrare, se propune o tipologie a inovațiilor: (a) *alterări* ale unui model tradițional, (b) *selecții* între variante și moduri isofuncționale, (c) *creații sistematice*, invenții de forme în funcție de posibilitățile sistemului, (d) *împrumuturi din alte limbi*, care pot implica și alterări față de model, (e) *fapte de economie funcțională* manifestate prin neglijarea distincțiilor superflue în discurs. Toate acestea se pot produce la aproape orice nivel al limbii, unele paliere sunt însă mai conservatoare, altele sunt mai permeabile și schimbările sunt mai rapide și cu un impact mai puternic asupra percepției din partea comunității de vorbitori.

În cadrul general al dinamicii limbii, se impune o nuanțare privind fenomenele care pot fi circumscrise schimbării și la care se raportează norma: tendințe, abateri, greșeli. Tendințele reprezintă un stadiu de tranziție de la o stare la alta a unui fapt de limbă, putând fi de regulă încadrate în categoria faptelor de economie funcțională. Ele pot fi semnalate de lingvist prin înregistrarea unor variante duble, care traduc ezitarea vorbitorilor în privința încadrării faptului de limbă respectiv: de exemplu, ezitarea între formele *a plăcea* și *a place*, *a apărea* și *a apare* etc. Abaterea de la norma lingvistică este modalitatea prin care se manifestă tendința de schimbare și a constituit mereu, în istoria limbilor moderne, motorul evoluției lingvistice, ducând la regularizări și uniformizări ale unor puncte ale sistemului, prin generalizarea unui tipar sau prin regularizarea unor forme neregulate. Greșeala este tot o formă de abatere, dar este de regulă „nemotivată” de analogie. Cu alte cuvinte, greșeala de limbă presupune încălcarea unora dintre regulile mai rezistente ale limbii (de exemplu: acordul gramatical, proprietatea semantică a unui cuvânt, accentuarea lui etc.). Uneori, chiar greșeli „nemotivate” (sau motivate doar de necunoașterea suficientă a regulilor limbii) au ajuns să fie adoptate, norma ulterioară înregistrându-le drept fapte de limbă legitime.

Așadar, dacă perspectiva din care se abordează chestiunea schimbării lingvistice este una globală, care are în vedere complexitatea sistemului limbii, cea mai îndreptățită în fața abaterilor de la normă este atitudinea tolerantă și prudentă, în așteptarea „decantării” inovațiilor. Cei mai mulți dintre noi nu sunt însă dispuși să adopte această atitudine, proprie de regulă lingviștilor preocupați de aspecte descriptive mai curând decât normative. Pentru vorbitorul nelingvist, abaterile de la regulile gramaticale cunoscute sunt de cele mai multe ori intolerabile.

Schimbarea în limba română de astăzi este mai acut resimțită decât în urmă cu două sau trei decenii, pentru că factorii „extrasistemici”, în speță, extralingvistici, au jucat în ultimii ani rolul unor catalizatori pentru o serie de fenomene de evoluție care altminteri s-ar fi manifestat mai lent. Ceea ce cred că acutizează sentimentul că româna de astăzi pare „să se strice” este faptul că, din păcate, protagoniștii comunicării publice (în varianta orală și scrisă deopotrivă) nu sunt întotdeauna niște modele de eleganță și proprietate lingvistică. Prin frecvența intervențiilor lor și prin gradul înalt de accesibilitate de care se bucură, pot influența masa vorbitorilor, astfel încât „schimbările” pe care le inițiază au șanse reale să se generalizeze.

Transpunerea în sfera limbii a conceptelor de *alienare* și *kitsch* ar putea părea forțată și oarecum îndepărtată de sensul care li se atribuie îndeobște. Fără a încerca o teoretizare a acestor fenomene în sfera lingvistică și fără a îmbrățișa o perspectivă prescriptiv-estetică asupra limbii, voi încerca să le ilustrez, totuși, reflexele în acest plan, recurgând la câteva eșantioane de română actuală ce se plasează în categoria „inovațiilor” (încă) neacceptate de normă. Aceste fapte de limbă sunt alunecări, devieri de la codul standard și sunt probabil determinate de resorturi psihologice și culturale similare cu cele responsabile de prezența *kitsch*-ului în spațiul urban.

Direcțiile majore pe care le voi avea în vedere sunt semnalate de cei mai mulți dintre lingviștii care s-au ocupat de descrierea fenomenelor lingvistice actuale (Avram 2001; Dragomirescu și Nicolae 2011; Forăscu 1999; Gruită 1999, 2006; Guțu-Romalo 2008 [1972]; Hristea 1994; Nedelcu 2012; Slama-Cazacu 2010; Stoichițoiu-Ichim 2005; Zafiu 2002, 2003, 2010, 2011): pe de o parte, preferința vorbitorilor pentru prețiozitatea exprimării, manifestată ca expresie a unei „calofilii semidocite” (Pleșu 2011: 247), pe de altă parte, direcția contrară, întruchipată de un stil „relaxat” (Guțu-Romalo 2005), neatent la granițele dintre registrele stilistice și caracterizat prin accentuarea caracterului oral, popular și chiar vulgar al limbajului (Zafiu 2002).

Prețiozitatea îmbracă forme diverse: (I) pronunțări inculte, (II) împrumuturi sau creații lexicale recente nejustificate, ce înlocuiesc fără rost cuvinte vechi, (III) calchieri semantice, (IV) pleonasme și contradicții în adaos, (V) confuzii paronimice și etimologii populare, (VI) clișee lingvistice, (VII) calcuri frazeologice și morfosintactice și (VIII) abuzul de diminutive. Fenomenul aflat la polul opus, dar generat, în esență, tot de lipsa de educație (cel puțin lingvistică), își găsește expresia în (I) greșeli de scriere și de pronunție, (II) forme flexionare inculte, (III) greșeli gramaticale (dezacord, anacolut), (IV) alegeri lexicale sau frazeologice nepotrivite pentru contextul de comunicare (termeni colocviali, argotici sau aparținând unui anumit jargon).

Cele mai multe dintre mostrele de limbă română cu care ilustrez această tipologie a îndepărtării de codul standard sunt exemple autentice, înregistrate în ultimele decenii în lucrări de specialitate, în articole din presa culturală și în lucrări de cultivare a limbii și sunt preluate atât din surse scrise (mai ales din presă ori din internet), cât și din surse orale (preponderent din mediile audio-vizuale).

1. Pronunțări inculte

Expresia fonetică a „prețiozității” o putem găsi, de pildă, în pronunțarea nediftongată a lui „e” inițial din cuvinte din fondul vechi al limbii: *eu*, *el*, *este*, *eram*, *e*, pentru care pronunțarea naturală (și totodată recomandată de normă) este cea cu preiotare: [ieu], [iel], [ieste], [ieram], [ie]. Dimpotrivă, la neologismele cu „e” la inițială, greșită este pronunțarea cu preiotare: [ieuropean], [ietopian], [iekstraterestru]. În aceeași categorie, a rostirilor inculte, intră generalizarea pronunției [ks] a literei *x*: *exact* [eksakt], *examen* [eksamen], *exemplu* [eksemplu], *exil* [eksil] sau *există* [eksistă]. S-ar putea, de asemenea, include aici greșeli de accentuare, precum: *idol*, *mafia*, *prevedere*, datorate necunoașterii originii cuvântului, ori accentuări inadecvate ale unor nume proprii (este mai ales cazul numelor care sunt la origine nume de meserii): *Ferariu*, *Morariu*, *Olariu*, *Pescariu* (Croitor et. al. 2010: 9-11).

Kitsch and alienation in present-day Romanian

The way Romanian is spoken today seems to preoccupy many of us. Many members of our linguistic community seem to agree upon the idea that both individual and collective efforts are needed for the cultivation of language. Still, their attitude towards linguistic change are quite different. There are at least two kinds of approach, and among each of them, several typological nuances. On the one hand, some people raise their angry voice against any sign of innovation or deviation from the established rules, also showing concern towards the signs of vulgarization and impoverishment of the language. On the other hand, there are people showing a temperate attitude, being aware of the fact that the language is in no danger, because it is protected by its self-regulating devices.

Indeed, natural languages are endowed with internal mechanisms that keep the balance between innovation and conservation. Innovations (of any kind) can not be individual; before being incorporated into the system, they need to be adopted and "ratified" by the majority of the speakers.

For nearly two centuries, it is well-known that natural languages are institutions with a dynamic (non- static) balance. There are internal and external factors that influence their systems. For Eugenio Coșeriu, the concept of linguistic change 'represents the diffusion or the generalization of innovation, which necessarily involves a series of successive adoption. This means that at a final analysis, any change is originally an adoption' (Coșeriu 1997: 70), which is not a mechanical reproduction, but always a selection. Therefore, the speakers' role in validating a certain change is crucial. Following Coșeriu's typology, innovations are ranged as: (a) alterations of a traditional model, (b) selections of isofunctional alternatives (c) brand new linguistic forms based on the system's potential (d) loans from other languages that can also imply alterations of the model, (e) instances of functional economy, manifested as the neglect of superfluous distinctions in speech. They can all occur at almost any level of language, but while some levels are conservative, others are more pervious, so changes are faster and have a stronger impact on the speakers' perception.

Generally, the phenomena involved in the dynamics of language require a certain refinement: there are trends, alterations, and mistakes.

Trends are usually stages of transition that are crossed by certain facts of language from one state to another, and they can be viewed as instances of functional economy. They are often recorded as free variants, employed by speakers who are hesitant between one form or another: for instance *a plăcea* vs. *a place* ('like'), *a apărea* vs. *a apare* ('appear') etc.

Alterations of the linguistic rule are the way in which the trends of change have always manifested in the history of modern languages, and it represents the stimulus of language development, leading to adjustments and to unification of certain points of the system, either by generalizing a certain pattern or by regularizing the irregular forms.

Mistakes are also forms of alteration, but they are usually 'unmotivated', they are not triggered by analogy. In other words, mistakes involve breaching of some language rules (eg. concord, semantic propriety, word stress etc.). Sometimes, 'unmotivated' mistakes (which can only be explained by insufficient knowledge of language rules) come to be adopted and legitimated by the norm.

Therefore, if the perspective upon linguistic change is a general one, i.e. it takes into account the complexity of the language system, toleration should be the most entitled attitude towards the deviations from the norm. Most of us are not willing to adopt this attitude, which is usually the linguists' perspective, as they are concerned for descriptive rather than prescriptive issues. For non-linguist speakers, deviations from the language rules are often intolerable.

In present-day Romanian, linguistic change is perceived much more acutely than two or three decades ago, because of 'extra-systemic' factors that played a catalyzer role for evolutionary phenomena that otherwise would have had a slower manifestation. Probably the feeling that Romanian is 'worse' than a few decades ago is due to the fact that, unfortunately, some protagonists of public communication (both oral and written) are not always models for the good command of language. Their public exposure makes them highly accessible, making them sources of inspiration for the mass of speakers.

Transposing the concepts of *alienation* and *kitsch* into the field of language might seem artificial and remote from the meaning which they are commonly employed with. Without attempting a theorization of the reflection of these phenomena in the sphere of language, and also without embracing a prescriptive and/or aesthetic perspective on language, I will try to illustrate, however, some reflexes of *kitsch* at the linguistic level, using some samples of Romanian recent "innovations". The examples I'm giving here are mostly instances of deviation from the standard code and I selected them presuming that they are triggered by the same psychological and cultural reasons that determine the occurrence of all the other manifestations of *kitsch* in the urban space.

The major trends that I will approach here are reported by many linguists (Avram 2001; Dragomirescu and Nicolae 2011; Forăscu 1999; Gruică 1999, 2006; Guțu-Romalo 2008 [1972]; Hristea 1994; Nedelcu 2012; Slama-Cazacu 2010; Stoichițoiu-Ichim 2005; Zafiu 2002, 2003, 2010, 2011). On the one hand, there is the speakers' preference for the affectedness of speech, manifested as an expression of "half-learned calofilii" (Pleșu 2011: 247), on the other hand, there is an opposite direction, the speakers' option for a "relaxed" attitude towards language (Guțu-Romalo 2005), which pays little attention to the stylistic registers, emphasizing colloquial and even vulgar features. (Zafiu 2002).

Affectedness of speech take various forms: (I) ignorant pronunciation, (II) unjustified loans and recent lexical creations which pointlessly replace old words, (III) semantic calques (IV) pleonasms and contradictions in addition, (V) paronymic confusions and folk etymologies (VI) language clichés, (VII) phrasal and morphosyntactic calques, and (VIII) abuse of diminutives. The opposite trend is essentially generated by the lack of linguistic education, and it finds expression in (I) misspellings and miss-pronunciations, (II) ignorant word forms, (III) breaching of concord rules (or anacoluthon), (IV) selection of stylistically inappropriate terms (colloquial, slang or jargon).

Most of the samples of Romanian language that illustrate this typology of alienation from the standard code are authentic examples, recorded in the last decades in papers, scholarly articles and in the cultural press and are excerpted from both written (newspapers and online sources) and oral sources (mainly audio-visual media).

I. Ignorant pronunciation

The phonetic expression of affectedness can be found, for example, in the utterance of the full vowel [e] instead of the diphthong [je], at the initial of old Romanian words inherited from Latin: *eu* ('I'), *el* ('he'), *este* ('is'), *eram* ('was'), *e* ('is'); [eu] instead of [jeu], [el] instead of [jel], [este] instead of [jeste], [eram] instead of [jeram], [e] instead of [je]. On the contrary, in neologisms (eg. *european* ('European'), *etioipian* ('Ethiopian'), *extraterestru* ('alien')), the initial 'e' should not be uttered as a diphthong: *[jeuropean], *[jetioipian], *[jekstraterestru], but as a full vowel: [european], [etioipian], [ekstraterestru]. The generalized pronunciation [ks] for the intervocalic x (*exact* ('exactly'), *examen* ('test'), *exemplu* ('example'), *exil* ('exile'), *exist* ('exist'), belongs to the same category of ignorant utterances: [eksakt] instead of [egzakt], [eksamen] vs. [egzamen], [eksemplu] vs. [egzemplu], [eksil] vs. [egzil], and [eksist] vs. [egzist]. Examples of wrong word stress may also be added: *idol* vs. *īdol* ('idol'), *mafia* vs. *māfia* ('Mafia'), *prevēdere* vs. *prevedere* ('provision'); the ignorance of the word's origin may also determine inadequate stress of certain proper nouns derived from old trade names: *Ferariu*, *Morariu*, *Olariu*, *Pescariu*, instead of *Ferāriu*, *Morāriu*, *Olāriu*, *Pescāriu*. (Croitor et. al. 2010: 9-11).